Streszczenie w języku polskim

Celem pracy jest ukazanie wczesnej działalności politycznej Ludwiki Marii Gonzagi po jej przybyciu do Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu budowania przez nią relacji z najważniejszymi urzędnikami państwa i ich rodzinami. W monarchii o słabej władzy wykonawczej, jaką była Rzeczpospolita, umiejętność kształtowania lojalnego zaplecza politycznego miała kluczowe znaczenie. Król, nawet w obliczu nielojalności czy zdrady ze strony urzędnika, pozbawiony był realnej możliwości jego usunięcia, a jedynym narzędziem pozostawały długotrwałe procesy sądowe lub przenoszenie winnych na stanowiska prestiżowe, lecz pozbawione politycznego znaczenia. Z tego względu dobre relacje pary królewskiej z elitami urzędniczymi były szczególnie ważne

Praca analizuje proces kształtowania przez Ludwikę Marię i Jana Kazimierza tzw. stronnictwa monarszego – grupy lojalnych magnatów i dygnitarzy, którzy mieli wspierać plany polityczne dworu. Już na początku lat pięćdziesiątych XVII wieku pojawiają się pierwsze ślady świadczące o celowym promowaniu wybranych osób, awansowanych zgodnie z interesami pary królewskiej. Studium relacji królowej z poszczególnymi urzędnikami pozwala dostrzec kryteria doboru sprzymierzeńców, metody zjednywania ich poparcia oraz mechanizmy wzmacniania ich pozycji w państwie. Jednocześnie analiza ukazuje, w jaki sposób członkowie tego kręgu wywiązywali się ze swych zobowiązań wobec monarchy oraz jak wyglądały reakcje dworu i magnaterii w momentach otwartego konfliktu czy utraty lojalności. Istotnym elementem badań jest także przedstawienie roli królowej małżonki w epoce wczesnonowożytnej – roli opartej nie na formalnych kompetencjach, lecz na zdolności wpływania na politykę poprzez sieć powiązań towarzyskich i rodzinnych. Specyfika ustroju Rzeczypospolitej i charakter źródeł, które częściej opisują aktywności towarzyskie niż polityczne, sprawia, że to właśnie w sferze relacji społecznych można dostrzec realne narzędzia oddziaływania Ludwiki Marii.

W pracy omówione zostają również kwestie majątkowe królowej, które znacząco wpłynęły na jej pozycję polityczną. Jej znaczne zasoby finansowe szybko stały się kluczowe dla realizacji planów państwowych, zwłaszcza wobec chronicznego niedoboru funduszy u Władysława IV, co zmusiło go do dopuszczenia żony do decyzji politycznych. Ostatnim ważnym wątkiem są religijne poglądy królowej oraz jej aktywność na tym polu, ściśle powiązana z polityką wewnętrzną i zagraniczną. Korespondencja Ludwiki Marii z Angélique Arnauld i jej zaangażowanie w fundacje kościelne wskazują, że kwestie wyznaniowe odgrywały w jej życiu fundamentalną rolę, mimo pojawiających się w Europie Zachodniej pierwszych oznak idei oświeceniowych.

UNIWERSYTET WROCŁAWSKI
Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych
Wpł. 02-12-2025 (8)
L. dz. .....

Streszczenie w języku angielskim

The aim of this study is to present the early political activity of Louise Marie Gonzaga after her arrival in the Polish-Lithuanian Commonwealth, with particular emphasis on the way she built relationships with the state's most important officials and their families. In a monarchy with a weak executive power such as the Commonwealth, the ability to form a loyal political base was of crucial importance. Even in cases of disloyalty or treason, the king lacked real tools to remove an official from office; the only available measures were lengthy court proceedings or transferring the offender to a post that was more prestigious in name than in political significance. For this reason, good relations between the royal couple and rulilng elites were especially vital.

The study examines the process by which Louise Marie and John Casimir sought to create a royal faction—a group of loyal magnates and high officials intended to support the court's political plans. As early as the beginning of the 1650s, the first signs of deliberate promotion of selected individuals can be observed, with advancements granted in accordance with the interests of the royal couple. By analysing the queen's relationships with key officeholders, it becomes possible to identify the criteria for choosing allies, the methods used to win their support, and the mechanisms for strengthening their position within the state. The analysis also reveals how members of this circle fulfilled their obligations to the monarch and how both the court and the magnates responded in moments of open cinflic or loss of loyalty.

Another significant aspect of the work is the discussion of the role of the queen consort in the early modern period—a role grounded not in formal powers but in the ability to influence politics through networks of social and familial ties. The Commonwealth's unique political system and the nature of surviving sources, which more often describe social than strictly political activities, make these relationships essential for understanding Louise Marie's actual political agency.

The study also addresses the queen's financial resources, which significantly shaped her political capabilities. Her substantial wealth quickly became crucial for implementing state policies, especially in view of King Władysław IV's chronic financial difficulties, which forced him to allow his wife to participate in decision-making processes. Finally, the paper explores the queen's religious views and her actions in this sphere, closely linked to both domestic and foreign policy. Her correspondence with Angélique Arnauld and her involvement in church foundations demonstrate that religious issues played a fundamental role in her life, despite the early signs of Enlightenment ideas emerging in Western Europe.

UNIWERSYTET WROCŁAWSKI
Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych
Wpł. 02 -12- 2025 (8)
L. dz. .....